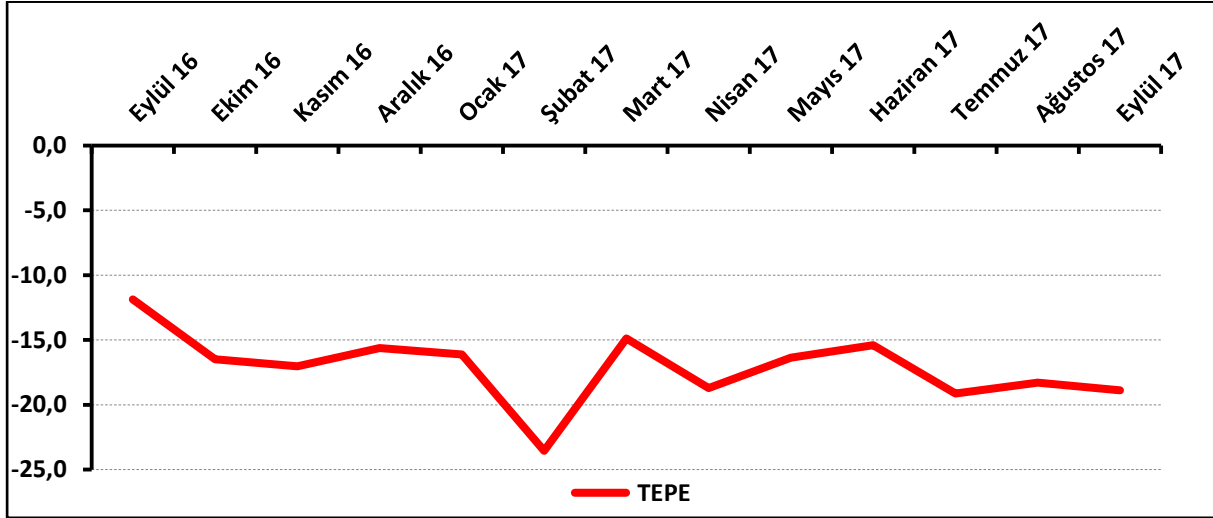

PERAKENDE GÜVENİ 3.ÇEYREĞİ DÜŞÜŞLE TAMAMLADI

Perakende güveni Eylül ayında -18,9 puan değerini aldı. Endeks, bir önceki aya göre 0,6 puan, bir önceki yılın aynı dönemine göre ise 7,0 puanlık bir düşüş kaydetti. Böylelikle TEPE, -19 puan seviyesindeki 3.ayına girmiş oldu. Yıllık düşüşte hem geçtiğimiz 3 ayda işlerin gelişiminde, hem de önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerindeki düşüş etkili oldu. Ağustos ayında en yüksek düşüşü yaşayan “Motorlu taşıtlar” sektörü, Eylül ayında perakende güveninde en çok artış gösteren sektör oldu. AB-28 ve Euro Bölgesi ile karşılaştırıldığında Türkiye geçen yıla göre daha kötü performans sergiledi.

Perakende güveni hem geçen yıla hem de geçen aya kıyasla azaldı

Eylül ayında -18,9 puan değerini alan TEPE, geçen yılın aynı dönemine göre 7,0 puan, geçen aya göre ise 0,6 puan azaldı. TEPE değerinin geçen yıla göre azalmasında, geçtiğimiz 3 ayda işlerin gelişimi ve önümüzdeki 3 ayda satış beklentisi göstergelerindeki düşüş etkili olurken; bir önceki aya göre azalmasında ise işlerin geçtiğimiz 3 aydaki durumunun kötüleşmesi etkili oldu.

Şekil-1. TEPE (Eylül 2016 – Eylül 2017)¹

Tablo-1. TEPE, Aylık Seri

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2015	-11,5	-3,8	-2,5	-7,2	-5,2	-5,3	-9,6	-11,7	-11,4	-3,4	3,8	2,5
2016	1,1	-6,7	-9,9	-5,0	-11,1	-11,9	-11,4	-8,1	-11,9	-16,5	-17,0	-15,6
2017	-16,1	-23,5	-14,9	-18,7	-16,4	-15,4	-19,1	-18,3	-18,9			

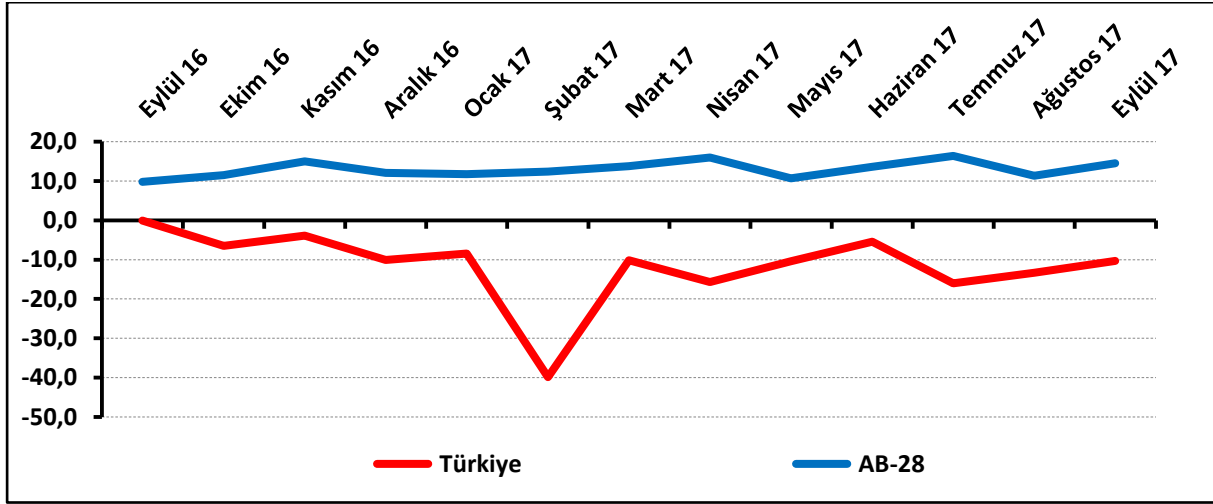
¹ Bültendeki tablolar ve grafikler -aksi belirtilmediği- sürece mevsimsellikten arındırılmış serilere göre hazırlanmıştır.

Perakendecilerin satış beklentileri geçen yıla göre azaldı

Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerinin denge değeri Eylül 2017’de -10,3 puan oldu. Buna göre önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentileri, bir önceki aya göre 3,0 puan artarken; bir önceki yılın aynı ayına göre 10,2 puan azaldı.

Eylül 2017’de TEPE anketi katılımcılarının yüzde 28,3’ü önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme beklerken, yüzde 42,6’sı işlerinde kötüleşme beklediğini belirtti. İşlerinde bir değişiklik beklemeyenlerin oranı ise, yüzde 29,2 oldu.

Şekil-2. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi (Eylül 2016 – Eylül 2017)

Tablo-2. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi

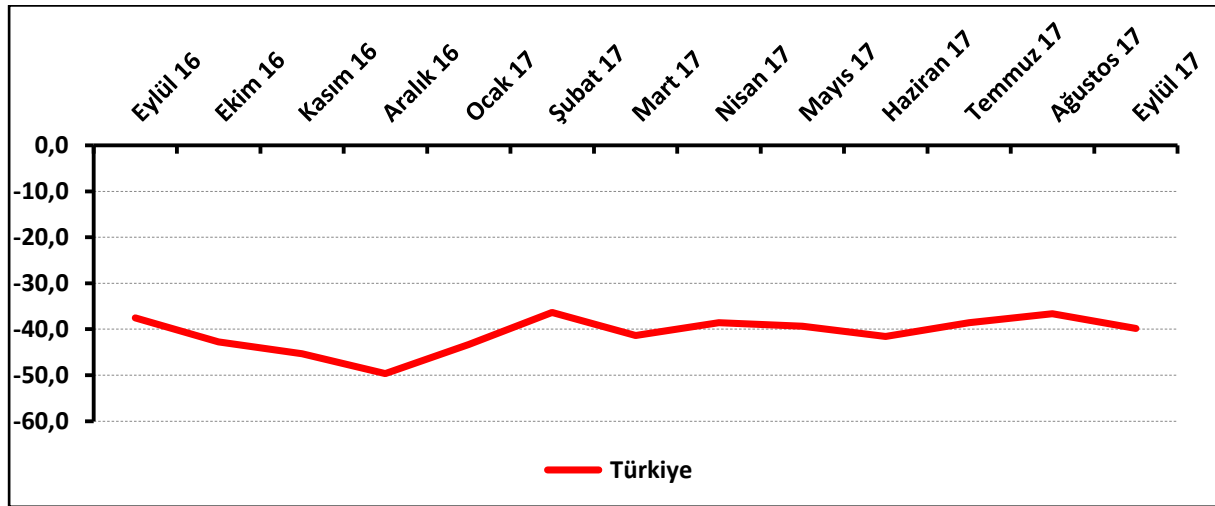
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2015	11,9	19,0	7,6	1,8	7,9	3,2	3,3	-13,4	-4,8	5,3	35,2	27,9
2016	15,3	2,1	-0,8	9,4	1,6	1,4	-1,2	9,4	-0,1	-6,5	-3,9	-10,1
2017	-8,5	-39,9	-10,1	-15,7	-10,4	-5,4	-16,0	-13,3	-10,3			

Perakendecilerin işlerdeki toparlanma algısı düşüştü

İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu, Eylül 2017’de -39,8 puan değerini alarak, Ağustos 2017’ye göre 3,2 puan; Eylül 2016’ya göre 2,3 puan azaldı. Böylelikle yılın üçüncü çeyreğini -38,3 puan ortalamasında tamamladı.

Eylül 2017’de TEPE anketi katılımcılarının yüzde 19,3’ü geçen yılın aynı dönemine göre işlerinde artış olduğunu belirtirken, işlerinde düşüş olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 59,1 olarak belirlendi. Geçen yıla göre işlerinde bir değişiklik olmadığını belirtenlerin oranı ise, yüzde 21,6 oldu.

Şekil-3. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu (Eylül 2016 – Eylül 2017)

Tablo-3. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu

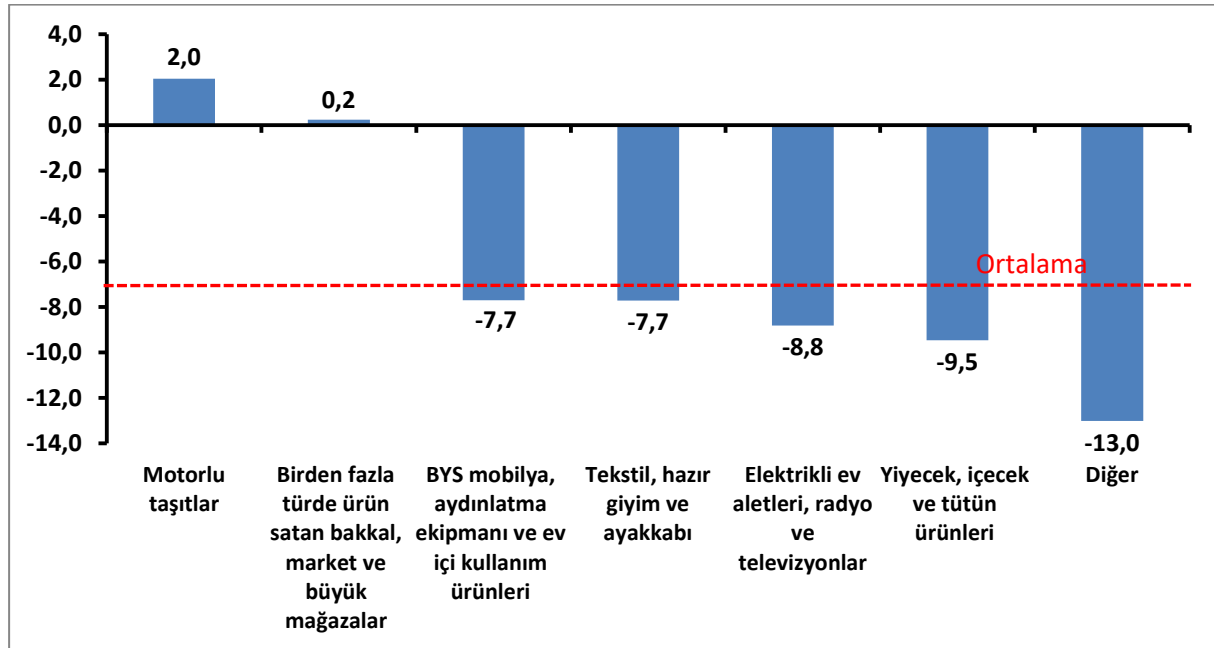
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2015	-36,6	-27,2	-22,0	-27,9	-23,7	-24,7	-30,4	-27,5	-30,4	-35,6	-25,0	-22,8
2016	-21,2	-32,6	-31,3	-13,6	-27,6	-35,2	-22,8	-27,5	-37,5	-42,7	-45,3	-49,6
2017	-43,3	-36,3	-41,3	-38,6	-39,4	-41,6	-38,5	-36,6	-39,8			

Perakende güveni en fazla artan sektör “motorlu taşıtlar” oldu

Perakende güvenine alt sektörler itibarıyla bakıldığında Eylül 2017’de, geçen yılın aynı dönemine göre en yüksek artış “motorlu taşıtlar” sektöründe yaşanırken, “birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar” sektöründe de kısmi bir artış yaşandığı görüldü.

“Mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri”, “tekstil, hazır giyim ve ayakkabı”, “elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar”, “yiyecek, içecek ve tütün ürünleri” ve “diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, züccaciye, kırtasiye, vb.)” sektörlerindeki perakende güveninde düşüş gözlemlendi. “Diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, züccaciye, kırtasiye, vb.)” sektörü perakende güveninde en fazla düşüşü sergileyen sektör oldu. Sektörde, endeksin tüm alt göstergelerinde olumsuz gelişmeler yaşanırken, özellikle önümüzdeki 3 ayda satış beklentisindeki kötüleşmenin düşüşte etkili olduğu görüldü.

Şekil-4. Alt sektör bazında TEPE’nin Eylül 2017’de geçen yılın aynı dönemine göre değişimi (puan)

Perakendede işlerin durumu kötüleşti, istihdam beklentisi azaldı

TEPE anketine soru bazında bakıldığında Eylül 2017’de, “geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu”, “önümüzdeki 3 ayda istihdam beklentisi”, “işlerin geçen yıla göre durumu” ve “gelecek yıl mağaza sayısı beklentisi” göstergeleri hem Eylül 2016’ya hem de Ağustos 2017’ye göre azalış gösterdi. “Önümüzdeki 3 ayda tedarikçilerden sipariş ve satış beklentisi” göstergeleri Eylül 2016’ya göre azalırken, Ağustos 2017’ye göre arttı. “Önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi” göstergesinde ise aylık bazda azalış, yıllık bazda artış yaşandı.

Tablo-4. TEPE soru bazında detaylı sonuçlar (puan)

Sorular	Endeks 09/2016	Endeks 08/2017	Endeks 09/2017	Bir önceki aya göre değişim 09/2017	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim 09/2017
Geçtiğimiz üç ayda işlerinizin gelişimi ne yönde oldu?	-42,1	-51,4	-53,8	-2,4	-11,7
Mevcut stok düzeyiniz hakkında ne düşünüyorsunuz? ²	6,5	9,8	7,4	-2,4	0,9
Tedarikçilerden siparişlerinizin önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-16,3	-25,7	-17,5	8,2	-1,2
Satışlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-0,1	-13,3	-10,3	3,0	-10,2
İstihdam ettiğiniz personel sayısının önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	3,1	-3,8	-6,6	-2,8	-9,7
Satış fiyatlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	14,4	33,1	28,7	-4,4	14,3
İşleriniz geçen yılın aynı dönemine göre bu yıl nasıl gelişti?	-37,5	-36,6	-39,8	-3,2	-2,3
Mağaza sayınızın gelecek yıl nasıl değişmesini bekliyorsunuz?	7,1	8,7	2,8	-5,9	-4,3

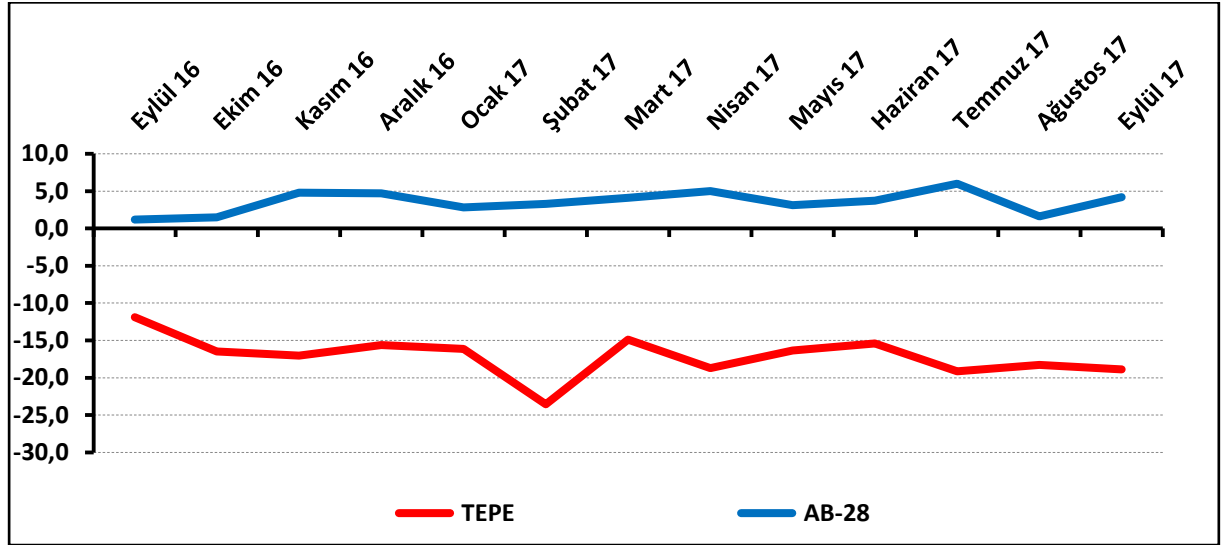
² Stok düzeyinde pozitif değer stok düzeyinin normalin altında olduğunu ifade etmektedir.

Tablo-4’deki (-) değerler negatif beklentilerin pozitif beklentilerden fazla olduğunu ifade etmektedir.

AB’de perakende güveni geçen yıla ve geçen aya kıyasla arttı

AB-28 Perakende Güven Endeksi, Eylül 2017’de 4,2 puan değerini aldı. AB-28’de perakende güveni bir önceki aya göre 2,6 puan, geçen yılın aynı dönemine göre ise 3,0 puan arttı. Türkiye, geçen yılın aynı dönemine kıyasla AB-28 ve Euro Bölgesi’nden daha kötü performans sergiledi.

Şekil-5. TEPE ile AB-28 Perakende Endeksinin karşılaştırılması (Eylül 2016 – Eylül 2017)

Tablo-5. AB-28

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2015	1,6	-0,3	2,0	1,8	5,3	2,0	4,0	7,3	9,1	9,6	8,3	6,0
2016	4,6	4,4	4,5	2,0	3,0	1,6	1,0	-0,3	1,2	1,5	4,8	4,7
2017	2,8	3,3	4,1	5,0	3,1	3,7	6,0	1,6	4,2			

Perakende güveninde Türkiye, geçen yıla göre değişimde AB-28'den daha kötü performans sergiledi

AB-28 ülkeleri ve Türkiye'nin Perakende Güven Endeksi değerlerine bakıldığında Finlandiya, Eylül ayında geçen yıla göre en fazla artış yaşayan ülke oldu. Finlandiya'yı Romanya ve Macaristan takip etti. Endeks değeri geçen yıla göre en fazla düşen ülkeler ise sırasıyla Yunanistan, Litvanya ve Türkiye oldu. Bir önceki aya göre en fazla artış Romanya'da yaşandı. Perakende Güven Endeksinde, Eylül 2016'ya göre değişim AB-28'de 3,0 puan, Euro Bölgesi'nde 2,5 puan oldu. Ağustos 2017'ye göre değişim incelendiğinde ise Türkiye'nin, AB-28 ve Euro Bölgesi'nden daha kötü performans sergilediği görüldü.

Tablo-6. AB-28 Ülkeleri ve Türkiye'nin Perakende Güven Endeksi karşılaştırmaları (Eylül 2016 ve Ağustos 2017'ye göre)

Ülkeler*	Eylül 2016'ya göre Perakende Güven Endeksi'ndeki Değişim (Puan)**	Ağustos 2017'ye göre Perakende Güven Endeksi'ndeki Değişim (Puan)
Finlandiya	25,9	0,5
Romanya	17,6	10,6
Macaristan	9,1	0,5
İtalya	8,5	3,5
Güney Kıbrıs Rum Yönetimi	6,3	0,5
Belçika	6,2	0,7
Fransa	5,7	1,7
Estonya	5,4	5,2
Hırvatistan	4,9	-3,1
Hollanda	4,8	-0,9
İngiltere	4,6	9,2
Polonya	4,4	1,1
Makedonya Cumhuriyeti	4,3	-1,7
AB-28	3,0	2,6
Çek Cumhuriyeti	2,7	-3,4
Euro Bölgesi-19	2,5	1,4
Sırbistan	2,5	-1,0
Slovakya	0,7	1,4
Portekiz	0,6	1,5
İspanya	-0,3	1,6
İsveç	-0,9	-2,8
Malta	-2,1	-8,2
Almanya	-2,2	0,1
Letonya	-2,3	-0,1
Karadağ	-2,5	-0,8
Bulgaristan	-3,4	-1,0
Avusturya	-3,7	3,9
Slovenya	-6,1	1,7
Danimarka	-6,5	-2,2
Türkiye	-7,0	-0,6
Litvanya	-8,2	1,5
Yunanistan	-15,0	3,6

*Eurostat tarafından Temmuz 2017'den itibaren Makedonya, Karadağ ve Sırbistan da ülke verilerine eklenmiştir.

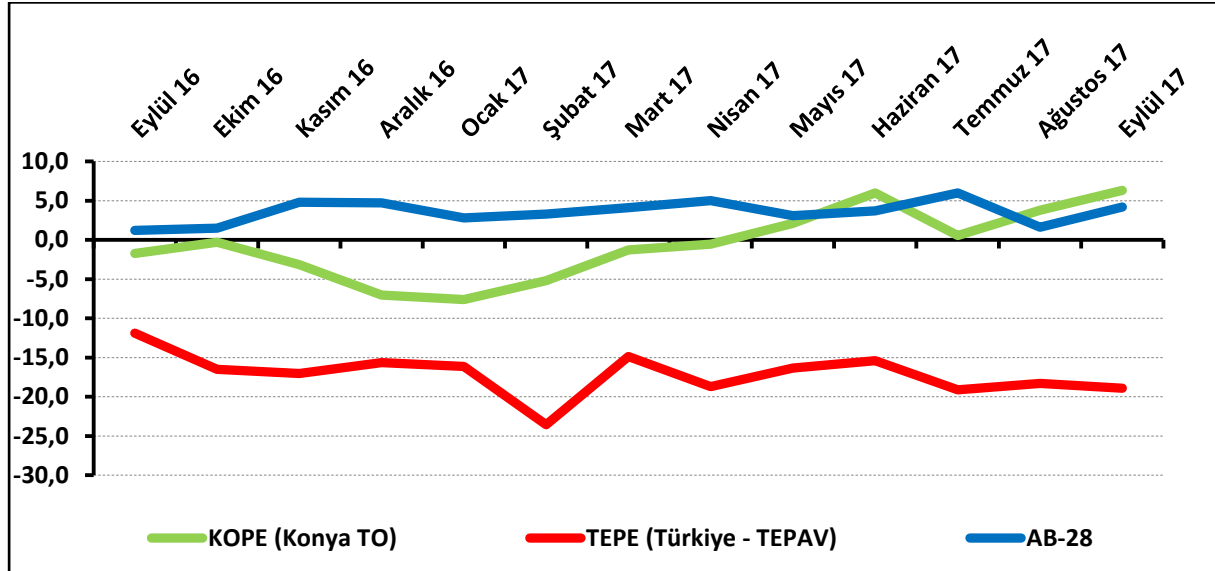
**Sıralama Eylül 2016 değişimine göre yapılmıştır.

Konya’da perakende güveni Türkiye genelinden daha iyi performans sergiledi

TEPAV ve Konya Ticaret Odası (KTO) işbirliğinde gerçekleştirilen Konya Perakende Güven Endeksi (KOPE) kapsamında, Şubat 2012’den bu yana Konya’da faaliyet gösteren 300 perakendeci ile her ay yüz yüze anketler yapıyor.

Ağustos ayında TEPE, -18,9 puan değerini alırken KOPE 6,3 puan değerini aldı. KOPE, geçen yılın aynı dönemine göre 8,0 puan artarken, TEPE 7,0 puan azaldı. KOPE değeri bir önceki aya göre ise 2,5 puan arttı. Konya perakendesi, ağustos ayında AB-28 ve Türkiye genelinden daha iyi performans sergiledi.

Şekil-6. KOPE, TEPE ile AB-28 Perakende Endeksinin karşılaştırılması (Eylül 2016 – Eylül 2017)

Tablo-7. Konya Perakende Güven Endeksi

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2015	0,5	0,7	-1,8	0,0	4,6	2,3	0,3	0,7	-3,2	1,2	10,6	5,7
2016	2,6	-2,7	-4,3	-0,8	-1,6	-1,7	-1,8	1,3	-1,7	-0,3	-3,2	-7,1
2017	-7,6	-5,2	-1,3	-0,6	2,1	6,0	0,6	3,8	6,3			